

UNIVERSITY OF TWENTE.

Faculty of Behavioral, Management and

Social Sciences

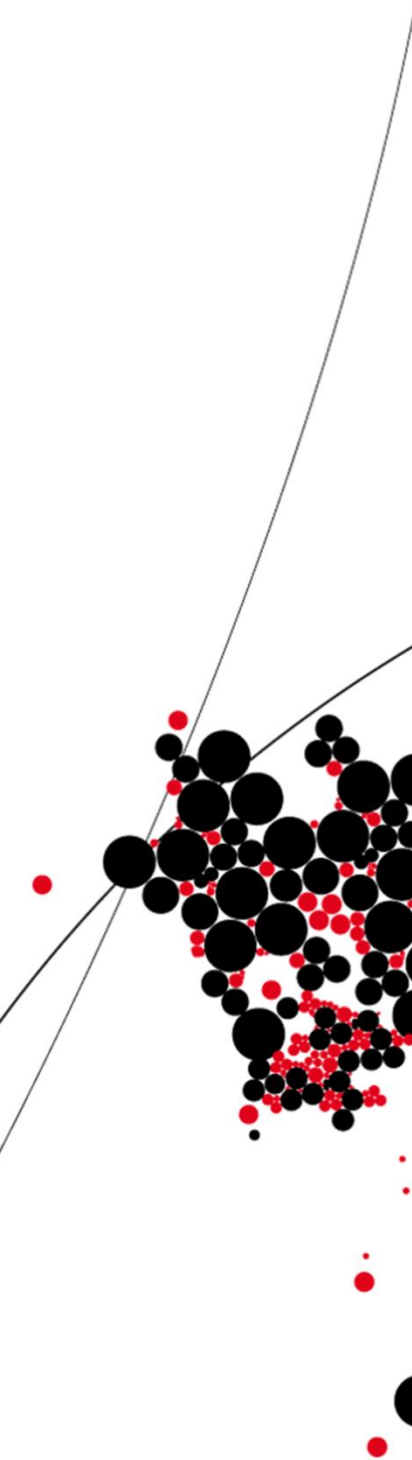
**Het Bystander-Effect: Gevolgen voor Slachtoffers bij
de Aanwezigheid of Afwezigheid van Omstanders en
het Wel of Niet Aanbieden van een Excuus.**

Joyce van Stein Callenfels

Studentnumber: S1489038

B.Sc. Thesis

June 2017

Supervisors:

1st: Dr. Marco van Bommel

2nd: Dr. Ir. Peter W. de Vries

Department of Psychology of Conflict, Risk & Safety

Faculty of Behavioral, Management and Social Sciences,

University of Twente

P.O. Box 217

Abstract

There has been a lot of research done about the Bystander-Effect, but not from the perspective of victims. In this research the intent was to explore if there is an influence of the presence of bystanders and offering an apology on victims by doing an experiment. Offering an apology influences Need to Belong. Offering an apology results in a lower level of Need to Belong in comparison with not offering an apology. Furthermore, the presence of bystanders influences perpetrator-blame. The presence of bystanders results in more perpetrator-blame in comparison with the absence of bystanders. With caution there can be stated that the presence of bystanders influences the perception of safety and self-blame. When there are no bystanders present there is a higher level of safety perception and more self-blame in comparison with the absence of bystanders. Furthermore, with caution there can be stated that the presence of bystanders and offering an apology influence other-blame. There is less other-blame when there are bystanders present and when there is no apology offered in comparison with offering an apology and when there are no bystanders present.

Keywords: bystander-effect, bystander presence, apology, fundamental needs, perception of safety, self-blame, perpetrator-blame, other-blame

Samenvatting

Er is veel onderzoek gedaan naar het Bystander-Effect, maar niet vanuit het perspectief van het slachtoffer. In dit onderzoek is er met behulp van een experiment onderzoek gedaan naar de invloed van de aanwezigheid van passieve omstanders en het aanbieden van een excuus op het slachtoffer. Het aanbieden van een excuus beïnvloedt Need to Belong. Er is een lagere Need to Belong wanneer er een excuus wordt aangeboden dan bij het achterwege laten van een excuus. Ook heeft de aanwezigheid van omstanders invloed op daderschuld. Bij aanwezigheid

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

van omstanders is er meer daderschuld dan bij afwezigheid van omstanders. Met voorzichtigheid kan er gesteld worden dat de aanwezigheid van omstanders invloed heeft op veiligheidsperceptie en zelfschuld. Bij afwezigheid van omstanders is er een hogere veiligheidsperceptie en meer zelfschuld dan bij aanwezigheid van omstanders. Bovendien kan er met voorzichtigheid gesteld worden dat er een invloed is van de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus op omstandersschuld. Bij aanwezigheid van omstanders is er minder omstandersschuld als er geen excuus wordt aangeboden dan wanneer er wel een excuus wordt aangeboden en er geen omstanders aanwezig zijn.

Keywords: bystander-effect, aanwezigheid omstanders, excuses, fundamentele basisbehoeften, veiligheidsperceptie, zelfschuld, daderschuld, omstandersschuld

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Het Bystander-Effect: Gevolgen voor Slachtoffers bij de Aanwezigheid of Afwezigheid van Omstanders en het Wel of Niet Aanbieden van een Excuus

Op woensdag 7 september 2016 is de 21-jarige Henry enorm toegetakeld door een jongeman nadat Henry zijn mobiel en zijn portefeuille niet wilde geven. Henry heeft er zelfs botbreuken aan overgehouden in zijn gezicht. Op het moment dat hij werd aangevallen heeft Henry meerdere mensen gezien, maar niemand heeft de aanstalten gemaakt om in te grijpen (RTL Nieuws, 2016). Behalve dat de mishandeling zelf een impact kan hebben gehad op Henry, zal het feit dat niemand hem heeft geholpen ook nare gevolgen met zich hebben meegebracht.

Wat zich, buiten de mishandeling, heeft voorgedaan in de gebeurtenis van Henry is een onderdeel van het Bystander-Effect. Het Bystander-Effect houdt in dat mensen minder snel ingrijpen wanneer er andere omstanders in de buurt zijn (Darley & Latane, 1968). Er is wat betreft het Bystander-Effect veel onderzoek gedaan naar wat mensen ertoe weerhoudt of juist ertoe drijft om in te grijpen (Darley & Latane, 1968; Fischer et al. 2011). Daarentegen is er weinig onderzoek gedaan naar de ervaring van slachtoffers die zich in een dergelijke situatie verkeren. Daarom wordt in dit onderzoek het perspectief van het slachtoffer onderzocht door middel van een experiment waarbij een persoon in een slachtoffersituatie terechtkomt. Hierbij wordt er gekeken naar de invloed van de aanwezigheid of afwezigheid van passieve omstanders en het wel of niet aanbieden van een excuus door de dader.

Ostracisme en het Bystander-Effect

Ostracisme zou vergeleken kunnen worden met het Bystander-Effect (van Bommel, van Prooijen, Elffers, & van Lange, 2016). Ostracisme houdt in dat mensen genegeerd en buitengesloten worden door individuen of door groepen (Williams, 2007, 2009). Bij het Bystander-Effect grijpen omstanders niet in tijdens een situatie die voor een slachtoffer

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

vervelend is. Het slachtoffer zou zich op dat moment ook genegeerd kunnen voelen door de omstanders.

Volgens het 'Need-Threat Model of Ostracism' van Williams (2009) worden er door Ostracisme vier fundamentele basisbehoeften bedreigd, namelijk: Need to Belong, Need for Self-Esteem, Need for Control en Need for Meaningful Existence. Need to Belong wordt bedreigd door separatie van de groep, Need for Self-Esteem wordt bedreigd doordat het slachtoffer de oorzaak van Ostracisme bij zichzelf gaat zoeken omdat er geen duidelijke reden is voor het negeren, Need for Control wordt bedreigd omdat het slachtoffer geen invloed kan uitoefenen op de situatie doordat Ostracisme unilateraal is; communicatie is onmogelijk indien anderen niet reageren en Need for Meaningful Existence wordt bedreigd doordat mensen ervaren hoe het is om niet te bestaan (Williams, 2009). Bovendien leidt Ostracisme tot sociale pijn zoals toename van negatief affect (Williams, 2007) en afname van positief affect (Williams, 2009). Deze bevindingen komen overeen het onderzoek van Ren, Wesselmann en Williams (2016) waaruit blijkt dat deelnemers waarbij Ostracisme heeft plaatsgevonden, aangeven een lagere behoeftebevrediging te hebben op alle vier de basisbehoeften en een slechter humeur te hebben dan deelnemers die wel betrokken werden door anderen.

De houding van omstanders is bepalend voor de schuld die toegeschreven wordt. Er kunnen drie soorten schuld onderscheiden worden. Zelfschuld is de mate waarin een persoon denkt zelf verantwoordelijk gesteld te kunnen worden, daderschuld is de mate waarin de dader verantwoordelijk is en omstandersschuld is de mate waarin andere aanwezigen verantwoordelijk gehouden kunnen worden. In het onderzoek van Gini, Pozzoli, Borghi, en Franzoni (2008) is onder andere gekeken naar hoe basisscholieren en middelbare scholieren naar slachtoffers van pestgedrag kijken en of hun veiligheidsperceptie wordt beïnvloed door de reacties van omstanders in pestsituaties. Het blijkt dat er meer schuld wordt toegewezen aan het slachtoffer

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

als er passieve omstanders aanwezig zijn dan wanneer er omstanders zijn die opkomen voor het slachtoffer (Gini et al., 2008). Zoals gebaseerd op de Just World Theory, wat simpelweg inhoudt dat mensen verwachten dat iedere persoon krijgt wat diegene verdient (Lerner & Miller, 1978), zou er gedacht kunnen worden dat de passiviteit van omstanders de gedachte bevestigt dat het terecht is wat het slachtoffer overkomt en de schuld dus toegeschreven kan worden aan het slachtoffer zelf.

Als van de Just World Theory uit wordt gegaan zal een slachtoffer de schuld aan zichzelf toeschrijven vanwege de gedachte dat iemand krijgt wat diegene verdient. Dit effect zou versterkt kunnen worden door het passieve gedrag van de omstanders. Volgens Gini et al. (2008) laten actieve omstanders waarschijnlijk zien dat pestgedrag niet goedgekeurd wordt. Mensen kunnen juist door de passiviteit ervaren dat een dergelijke vorm van pesten getolereerd wordt omdat er geen actie wordt ondernomen om het slachtoffer te helpen. Er kan bovendien gedacht worden dat de passieve omstanders zelfs een zwijgende meerderheid is die samenwerkt met de dader (Cowie, 2000). Doordat het slachtoffer zichzelf de schuld geeft, kan ervan uitgegaan worden dat er minder daderschuld en omstanderschuld is dan zelfschuld tijdens een slachtoffersituatie en dat dit effect versterkt wordt door de aanwezigheid van passieve omstanders.

Ostracisme heeft ook invloed op de veiligheidsperceptie. Uit het onderzoek van Gini et al. (2008) blijkt ook dat de veiligheidsperceptie van de scholieren lager is als omstanders passief blijven tijdens een pestsituatie dan wanneer er ingegrepen wordt. De passiviteit kan gezien worden als samenwerken met de dader en dit zou volgens Gini et al. (2008) kunnen leiden tot onzekerheid en angst. Ondanks dat dit niet gemeten is onder slachtoffers van pestsituaties, kan er verwacht worden dat slachtoffers ook deze denkwijze hebben. Dit zal dus betekenen dat een

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

slachtoffer in een slachtoffersituatie een mindere mate van veiligheid voelt vanwege de passiviteit van omstanders.

Ostracisme kan dus vergeleken worden met het Bystander-Effect en daarom kan er verwacht worden dat een Bystander-situatie dezelfde gevolgen heeft als een situatie waarin Ostracisme heeft plaatsgevonden. De volgende hypothesen kunnen worden opgesteld:

Hypothese 1a: Bij de aanwezigheid van passieve omstanders zullen de vier basisbehoeften minder bevredigd worden en zal de veiligheidsperceptie lager zijn dan bij de afwezigheid van omstanders wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

Hypothese 1b: Bij de aanwezigheid van passieve omstanders zal het positief affect meer afnemen en het negatief affect meer toenemen dan bij de afwezigheid van omstanders wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

Hypothese 1c: Bij de aanwezigheid van passieve omstanders zal de zelfschuld hoger zijn, de daderschuld lager zijn en de omstanderschuld lager zijn dan bij de afwezigheid van omstanders wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

Excuses

Het aanbieden van een excuus kan het oplossen van een interpersoonlijk conflict en het herstellen van de relatie bevorderen als deze geloofwaardig is. Het aanbieden van een excuus zorgt dan voor acceptatie en kan leiden tot vergeving wat resulteert in de herstelling van de relatie (Petrucci, 2002). Volgens Murphy (2006) wordt de weg naar vergeving gestimuleerd doordat de dader zichzelf moreel gelijkstelt met het slachtoffer waardoor het beeld verdwijnt dat het slachtoffer minder waard is dan de dader.

Uit onderzoek van Ohbuchi, Kameda, en Agarie (1989) blijkt het dat het aanbieden van een excuus aan het slachtoffer over het algemeen geassocieerd kan worden met een aangename gevoel van het slachtoffer, meer gunstige indrukken van de dader en minder agressie jegens de dader dan wanneer er geen excuus werd aangeboden. Het aanbieden van een excuus lijkt dus

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

een positieve invloed op het gevoel van het slachtoffer en op de relatie tussen de dader en het slachtoffer te hebben. De herstellende en vergevende functie van een excuus zou kunnen leiden tot het beperken van schade die door middel van slachtofferschap gecreëerd wordt. Hierdoor zou er verwacht worden dat het aanbieden van een excuus ook zorgt voor een mindere bedreiging van de vier fundamentele basisbehoeften.

Het aanbieden van een excuus kan ervoor zorgen dat het vertrouwen van het slachtoffer wordt hersteld als de verantwoordelijkheid door de dader op zich wordt genomen (Kim, Ferrin, Cooper, & Dirks, 2004). Door de toename van het vertrouwen zou het slachtoffer zich veiliger kunnen voelen. Hierdoor kan er verwacht worden dat het aanbieden van een excuus voor een mindere verlaging van veiligheidsperceptie zorgt na een slachtoffersituatie.

Er zou dus verwacht kunnen worden dat er na het aanbieden van een excuus een hogere behoeftebevrediging is op alle vier de basisbehoeften en dat er een hogere veiligheidsperceptie is dan bij het achterwege laten van een excuus. Ook wordt er verwacht dat er meer positief affect is en minder negatief affect is na het aanbieden van een excuus. Naar verwachting zal er minder daderschuld zijn en ook minder zelfschuld. Dit laatste zou verwacht kunnen worden doordat het aanbieden van een excuus door de dader de eigen onschuld van het slachtoffer bevestigt. Op basis hiervan kunnen de volgende hypothesen opgesteld worden:

Hypothese 2a: Het aanbieden van een excuus zal zorgen voor meer bevrediging van de basisbehoeften en voor een hogere mate van veiligheidsperceptie dan bij het achterwege laten van een excuus wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

Hypothese 2b: Het aanbieden van een excuus zal zorgen voor meer positief affect en minder negatief affect dan bij het achterwege laten van een excuus wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Hypothese 2c: Het aanbieden van een excuus zal zorgen voor een mindere mate van zelfschuld en een mindere mate van daderschuld dan bij het achterwege laten van een excuus wanneer een persoon zich in een slachtoffersituatie bevindt.

Aanwezigheid omstanders en aanbieden van een excuus

Zoals eerder vermeld is het aanbieden van een excuus voordelig voor het herstellen van de relatie en zorgt het voor een aangener gevoel van het slachtoffer. Er zou verwacht kunnen worden dat het aanbieden van een excuus zal zorgen voor verlichting van de schade die veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van passieve omstanders bij een slachtoffersituatie. Door het aanbieden van een excuus ervaart het slachtoffer dat de negatieve gebeurtenis niet een gevolg van een eigen fout is maar dat van een ander. Als het excuus in de aanwezigheid van omstanders wordt aangeboden, zal dit effect waarschijnlijk sterker zijn omdat dit de onschuld van het slachtoffer bevestigt tegenover de aanwezigen. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen opgesteld:

Hypothese 3: Er bestaat een interactie-effect tussen de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus, namelijk: bij aanwezigheid van passieve omstanders en het aanbieden van een excuus zullen de vier basisbehoeften en de veiligheidsperceptie hoger uitvallen dan wanneer er geen omstanders aanwezig zijn en er geen excuus wordt aangeboden tijdens een slachtoffersituatie. Ook zal dan het positief affect toenemen en het negatieve affect afnemen en zal er minder zelfschuld, daderschuld en omstanderschuld zijn.

Narcisme, schuld en positief en negatief affect

Er bestaan verschillende persoonlijkheidstrekken waarover mensen kunnen beschikken, waarvan narcisme een mogelijkheid is. Narcisme wordt omschreven als een eigenschap waarbij mensen doen aan zelfverheerlijking en fantaseren over het beschikken over een oneindig tal aan vaardigheden en macht (Stucke, 2003). Uit het onderzoek van Stucke (2003) blijkt dat mensen

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

met een hogere mate van narcisme de neiging hebben om succes toe te schrijven aan zichzelf en falen toe te schrijven aan iets buiten hunzelf, namelijk de moeilijkheid van een taak. Dit is in tegenstelling tot mensen die mindere mate van narcisme hebben die hun falen meer toeschrijven aan hun eigen vaardigheid. Hierdoor kan er verwacht worden dat mensen met een hogere mate van narcisme minder zelfschuld en meer daderschuld en omstandersschuld ervaren tijdens een slachtoffersituatie vanwege de externe attributie. Meer daderschuld en omstandersschuld wordt verwacht omdat hier geen sprake is van zelfattributie.

Wanneer de eigenwaarde van de persoon aangetast wordt, reageren mensen met narcisme door middel van woede, schaamte en vernedering (Stucke, 2003). Ook is gebleken dat de combinatie van narcisme en beledigd worden leidt tot hoge levels van agressie tegen de dader en dat een bedreigd egotisme hiervan de oorzaak is (Bushman & Baumeister, 1998). Op basis hiervan zou verwacht kunnen worden dat de mate van positief en negatief affect beïnvloed kan worden door de mate van narcisme. En omdat mensen met een hogere mate van narcisme het belangrijk vinden om een goed ego te hebben kan er verwacht worden dat de aanwezigheid van passieve omstanders een negatief effect heeft op positief affect en juist het negatieve affect versterkt wanneer de persoon zich in een slachtoffersituatie verkeert. Dit wordt verwacht omdat deze slachtoffersituatie als een aantasting van hun ego gezien kan worden en omstanders dit meemaken. Aan deze aantasting zal waarschijnlijk zwaarder worden getild door de aanwezigheid van de omstanders.

Bovendien kan verwacht worden en dat het aanbieden van een excuus juist zal zorgen voor een toename van positief affect en een afname van negatief affect in een dergelijke situatie. Dit wordt verwacht omdat het ego van de persoon versterkt wordt door het aanbieden van een excuus in de aanwezigheid van omstanders. Er wordt verwacht dat het positief affect nog meer wordt versterkt en het negatief affect nog meer wordt afgezwakt indien er omstanders aanwezig

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

zijn en er een excuus wordt aangeboden, bij een slachtoffer die een hogere mate van narcisme heeft. Het aanbieden van een excuus en de aanwezigheid van omstanders zal het vermeende effect op zelfschuld, daderschuld en omstandersschuld versterken. Door een excuus aan te bieden zal het ego van een persoon met hoge mate van narcisme gestreeld worden en hierdoor zal de zelfschuld nog minder worden en de mate van daderschuld en omstandersschuld toenemen. Hieruit volgen de volgende hypothesen:

Hypothese 4: Er is een interactie-effect tussen de mate van narcisme van het slachtoffer en de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus, namelijk: mensen met een hoge mate van narcisme zullen bij de aanwezigheid van passieve omstanders en het aanbieden van een excuus meer positief affect en minder negatief affect laten zien dan bij de afwezigheid van omstanders en het achterwege laten van een excuus. Ook zal er dan minder zelfschuld en meer daderschuld en omstandersschuld zijn.

Huidig onderzoek

In het huidige onderzoek wordt er door middel van een experiment een situatie nagebootst waarin een persoon slachtoffer wordt waarbij de persoon wordt beledigd. Hierbij wordt er onderzocht of er een invloed is van de aanwezigheid of afwezigheid van passieve omstanders en het wel of niet aanbieden van een excuus op het slachtoffer. Er wordt onderzocht of er een invloed is op de vier basisbehoeften (Need to Belong, Need for Self-Esteem, Need for Control en Need for Meaningful Existence), veiligheidsperceptie, positief en negatief affect, zelfschuld, daderschuld en omstandersschuld nadat het slachtoffer beledigd is. Bovendien wordt er exploratief gekeken of de bovenstaande relaties beïnvloed kunnen worden door de mate van narcisme van het slachtoffer.

Methode

Participanten en Design

In totaal werden 125 participanten geworven om aan het onderzoek deel te nemen. Eén persoon had een zeer hoge mate van faalangst, ook wel klinisch genoemd met twee standaardafwijkingen boven het gemiddelde en werd uitgesloten van deelname. Wegens onbetrouwbaarheid werden twee andere participanten eveneens uitgesloten van de analyses. De totale dataset bestond uit 122 participanten (72 vrouwen, 50 mannen; gemiddelde leeftijd $M = 22.65$, $SD = 5.99$) die willekeurig werden toegewezen aan één conditie van het 2 (Omstanders: aanwezig vs. afwezig) x 2 (Excuses: aangeboden vs. niet aangeboden) tussen-participanten factorial design. Participanten waren studenten van de Universiteit Twente en personen uit de nabije kring van de onderzoekers. Participanten hebben een toestemmingsverklaringsformulier ondertekend waarin stond vermeld dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden en de deelname op elk moment gestopt kon worden. Studenten die zich aangemeld hadden via het proefpersonensysteem Sona Systems konden met hun deelname één Sona-credit verdienen.

Procedure

Het onderzoek bestond uit twee sessies, waarbij in de eerste sessie online een vragenlijst ingevuld diende te worden via een Qualtrics-link. Deze eerste vragenlijst bestond uit vragen voor het meten van de moderatoren (narcisme, attributiestijlen, vergevingsgezindheid, belang van sociaal imago en zelfbeoordeling) en diende tevens als voormeting om participanten met een zeer hoge mate van faalangst (twee standaardafwijkingen boven het gemiddelde) uit te sluiten van deelname. Ook moesten participanten ouder zijn dan 18 jaar en de Engelse taal beheersen.

Participanten die aan de inclusiecriteria voldeden werden uitgenodigd voor een tweede sessie. Deze sessie bestond uit een experiment waarbij participanten op de Universiteit Twente

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

aanwezig moesten zijn. Bij aanvang werd de participant door een van de onderzoekers verwelkomd en geïnstrueerd om samen met een ‘medeparticipant’ binnen drie minuten een Jenga toren te bouwen. Jenga is een spel waarbij een toren van houten blokjes gebouwd moet worden. Een speler haalt telkens een van de blokjes uit de toren en dient deze bovenop te leggen totdat de toren omvalt.

De ‘medeparticipant’ was eigenlijk een onderzoeker, die de rol van dader op zich nam. Er werd verteld dat het record tot dusverre op veertig verdiepingen lag en dat bij verbreking van het record beide participanten een waardebon van €25 euro voor een winkel naar keuze zouden winnen. Echter, veertig verdiepingen is het huidige wereldrecord (Pokonobe Associates, 2016), dus vrijwel onmogelijk in de tijdslimiet van drie minuten. De onderzoeker legde uit dat de ‘medeparticipant’ alleen instructies mocht geven en de resterende tijd mocht doorgeven (*‘Only one minute left!’*). Na de instructies verliet de onderzoeker de ruimte, waarna de ‘medestudent’ onopvallend de onderzoeker belde zodat deze kon meeluisteren. Nadat de drie minuten voorbij waren deelde de dader de participant mee te moeten stoppen en stelde voor de verdiepingen alvast te tellen (*‘Twenty-five, and we had to do? Forty?’*). Vervolgens maakte de ‘dader’ een belediging naar de participant: *‘Oh my god, it is not even that hard. My little sister could do that and she is like 3!’*. In sommige gevallen viel de toren om en werd er indien er genoeg tijd was, opnieuw gebouwd. Als er geen voldoende tijd over was, werd de belediging meteen na het omvallen van de toren gegeven.

In de omstanderconditie zaten, tijdens het uitvoeren van de taak, drie andere ‘participanten’ in de ruimte omdat er zogenaamd wat fout was gegaan met de tijdsloten. Ook dit waren onderzoekers die de rol van passieve omstanders vertegenwoordigden. De drie omstanders keken tijdens de belediging op naar het ‘slachtoffer’, maar bleven passief. Indien de participant een opmerking terug maakte naar de ‘dader’ werd deze genegeerd. Na de

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

belediging via de telefoon gehoord te hebben, kwam de onderzoeker wederom de ruimte binnen. Opnieuw werd hierbij medegedeeld dat het record niet verbroken was en dat het tweetal geen waardebonnen gewonnen had. Vervolgens zei de onderzoeker: *'Sorry, I forgot my laptop I will be right back'*, en verzocht het tweetal vriendelijk om in de tussentijd de Jenga op te ruimen. In de excuusconditie maakte de dader in deze tijd een verontschuldiging naar de participant: *'I am sorry for earlier, I am not having such a great day'*.

Nadat de verontschuldiging had plaatsgevonden kwam de onderzoeker opnieuw de ruimte binnen en nodigde de participant uit om via een Qualtrics link de tweede online vragenlijst in te vullen voor het meten van de afhankelijke variabelen (vier basisbehoeften: Need to Belong, Need for Self-Esteem, Need for Control en Need for Meaningful Existence, veiligheidsperceptie, positief en negatief affect (PANAS), schuld: zelfschuld, daderschuld en omstanderschuld en voor de manipulatiecheck. Na afronding van de vragenlijst werd ook de 'medestudent' zogenaamd uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Tegelijkertijd kreeg de participant een uitgebreide debriefing (zie Bijlage: "Bijlagen achteraf"), waarbij het eigenlijke doel van het experiment werd uitgelegd. Ook kreeg de 'dader' de kans zijn excuses aan te bieden en uit te leggen dat alles gespeeld was. Ten slotte werd de participant gevraagd het eigenlijke doel van het onderzoek voor zichzelf te houden in verband met vertekening en door middel van een chocoladereep werd de participant bedankt voor zijn deelname.

Meetinstrumenten

Faalangst (PFAI). Voorafgaande aan het experiment werden participanten gevraagd een online vragenlijst in te vullen over faalangst. Hiervoor is *The Performance Failure Appraisal Inventory* (PFAI) van Conroy gebruikt (Conroy, 2003). De PFAI schaal bestond uit vijftientig items (bijv. 'When I am failing, I worry about what others think about me') en beschikte over een zeer goede betrouwbaarheid ($\alpha = .91$). Per item konden participanten

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

aangeven in hoeverre het statement op hen van toepassing was gebaseerd op een vijf punt Likert-schaal (-2 = geloof helemaal niet, +2 geloof altijd).

Narcisme. Naast faalangst zijn er in de eerste vragenlijst ook vijf verschillende moderatoren gemeten (belang van sociaal imago, vergevingsgezindheid, zelfvriendelijkheid en zelfbeoordeling, attributiestijl en narcisme). Vanwege het feit dat de focus van dit onderzoek lag op de moderator narcisme zal alleen dit onderdeel worden toegelicht. Voor het meten van narcisme is de *Narcissistic Personality Inventory (NPI-16)* van Ames, Rose, & Anderson (2006) gebruikt en deze werd gereduceerd tot tien items. Voor deze tien items is er een gemiddelde berekend waarmee de betrouwbaarheid is berekend ($\alpha = .46$). Er zijn vijf positieve items (bijv. 'I like to be the center of attention' en 'I am more capable than other people') en vijf negatieve items (bijv. 'When people compliment me I sometimes get embarrassed' en 'I try not to be a show off') gekozen waarop de participanten per item konden aangeven in hoeverre het eens te zijn met de stelling. Dit werd gedaan door middel van een zeven punt Likert-schaal (1 = sterk oneens, 7 = sterk mee eens). Omdat de betrouwbaarheid van de gebruikte schaal niet voldoende was zijn er uiteindelijk drie items verwijderd waarvan twee negatief voor narcisme en één positief voor narcisme. Na het verwijderen van item 6 'I usually get the respect that I deserve' was er nog een onvoldoende betrouwbaarheid ($\alpha = .55$), na het verwijderen van item 7 'I like to do things for other people' nog steeds een onvoldoende betrouwbaarheid van ($\alpha = .59$) en na verwijdering van item 2 'I always know what I am doing' een acceptabele betrouwbaarheid van ($\alpha = .62$). Er is gekozen om item 9 'I try not to be a show off' niet te verwijderen en wel item 2, ook al zou het verwijderen van item 9 zorgen voor een hogere betrouwbaarheid ($\alpha = .63$). Hiervoor is gekozen omdat de inhoud van item 9 meer bij narcisme paste. De uiteindelijke betrouwbaarheid van de narcisme schaal met zeven items was acceptabel ($\alpha = .62$).

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Vier fundamentele behoeften. Na afloop van het experiment werden participanten uitgenodigd de tweede vragenlijst in te vullen. Deze bestond allereerst uit de vragenlijst over de vier basisbehoeften (Need to Belong, Need for Self-Esteem, Need for Control en Need for Meaningful Existence). De items hiervoor waren afgeleid van *The Assessment of Need Satisfaction following Ostracism* (Williams, 2010). De originele schaal, bestaande uit twintig items, werd gereduceerd tot twaalf items. De vier behoeften werden elk beoordeeld door drie items: Need to Belong ('I felt rejected'), Need for Self-Esteem ('I felt insecure'), Need for Control ('I felt I was able to influence the action of others') en Need for Meaningful Existence ('I felt meaningless'). Participanten konden op ieder item aangeven in welke mate het gevoel ervaren werd tijdens de taak gebaseerd op een vijf punt Likert-schaal (1 = helemaal niet, 5 = extreem). Er is voor elke individuele fundamentele behoefte een gemiddelde berekend en hiermee is de betrouwbaarheid vastgesteld. Need to Belong beschikte over een goede betrouwbaarheid ($\alpha = .81$), Need for Self-Esteem beschikte over een acceptabele betrouwbaarheid ($\alpha = .70$), Need for Control beschikte over een acceptabele betrouwbaarheid ($\alpha = .68$) en Need for Meaningful Existence beschikte over een onacceptabele betrouwbaarheid ($\alpha = .47$). Er is bewust gekozen vanwege de betrouwbaarheid om item 9 ('I feel important') niet te verwijderen ondanks dat deze, indien verwijderd, een betrouwbaarheid van $\alpha = .81$ opleverde.

Veiligheidsperceptie. Het tweede concept dat gemeten werd in de tweede vragenlijst was veiligheidsperceptie. Voor de huidige studie was een veiligheidsperceptie schaal bestaande uit drie items ontwikkeld ('I feel safe', 'If danger occurs people help each other' en 'I feel safe at the University'). Participanten moesten op een vijf punt Likert-schaal aangeven in hoeverre de gevoelens tijdens de taak ervaren werden (1 = nooit, 5 = altijd). Er is een gemiddelde berekend en hiermee is de betrouwbaarheid van de schaal geanalyseerd. De veiligheidsperceptie schaal beschikte over een zwakke betrouwbaarheid ($\alpha = .59$).

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Positief en negatief affect (PANAS). Naast de vier fundamentele behoeften en veiligheidspercepten werden in de tweede vragenlijst ook positief en negatief affect gemeten door middel van de *Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)*. De PANAS bestond uit twintig woorden die verschillende gevoelens en emoties beschreven waaronder negatieve (bijvoorbeeld 'Hostile') en positieve (bijvoorbeeld Excited). Voor de negatieve items is er een gemiddelde berekend en is de betrouwbaarheid vastgesteld, ditzelfde werd gedaan voor de positieve items. Zowel de negatieve items ($\alpha = .88$) als de positieve items ($\alpha = .84$) beschikten over een goede betrouwbaarheid. Participanten moesten op basis van een vijf punt Likert-schaal aangeven in welke mate ze zich op die manier voelden op dat moment (1 = heel zelden of helemaal niet, 5 = extreem).

Zelfschuld, daderschuld en omstanderschuld. Als laatste werden in de tweede vragenlijst de zelfschuld, daderschuld en omstanderschuld gemeten. De items in deze vragenlijst waren gebaseerd op The Self- and Other-Blame Scale (SOBS) uit de studie van Besharat, Eisler en Dare (2001). Voor zelfschuld en daderschuld werden dezelfde vier items gebruikt ('What happened was entirely my/the perpetrators fault', 'I blame myself/the perpetrator', 'I/the perpetrator (should) feel guilty' en 'I am/the perpetrator is responsible'). De eerste drie items zijn tevens gebruikt voor het meten van omstanderschuld. Per item konden participanten aangeven in hoeverre ze het met het statement eens waren gebaseerd op een zeven punt Likert-schaal (-3= helemaal mee oneens, +3 helemaal mee eens). Er is voor elke soort schuld individueel een gemiddelde berekend waarmee de betrouwbaarheid is vastgesteld. Gesplitst in soort schuld beschikten de schalen voor zelfschuld, daderschuld en omstanderschuld achtereenvolgens over een acceptabele tot zeer goede betrouwbaarheid ($\alpha = .76$; $\alpha = .88$; $\alpha = .92$).

Resultaten

Manipulatie

Er is voor de onafhankelijke variabelen Omstanders (aanwezigheid of afwezigheid) en Excuses (aangeboden of niet aangeboden) bekeken of participanten daadwerkelijk opgemerkt hebben dat er omstanders aanwezig waren of dat er een excuus werd aangeboden. Zowel voor Omstanders en Excuses is er binair gecodeerd waarbij 0 staat voor de afwezigheid van omstanders en voor het achterwege laten van een excuus en 1 staat voor aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus. Voor iedere toekomstige analyse is er met deze binaire codering geanalyseerd.

Er is voor de manipulatiecheck voor Omstanders gebruik gemaakt van een One-Way Anova. De manipulatie is significant $F(1,118) = 2079.16, p < .001$. Dit houdt in dat mensen die in de conditie zaten waarbij omstanders aanwezig waren, ook daadwerkelijk hebben opgemerkt dat er omstanders aanwezig waren. Er is door middel van binaire logistische regressieanalyse een manipulatiecheck gedaan voor Excuses. Deze manipulatie is significant $b = -3.15, \text{Wald } \chi^2(1) = 36.07, p < .001$. Dit houdt in dat mensen die een excuus ontvingen ook daadwerkelijk hebben opgemerkt een excuus te ontvangen.

Vier basisbehoeften

Voor het analyseren van de vier fundamentele basisbehoeften is er gebruik gemaakt van een Two-Way Anova. Als onafhankelijke variabelen zijn Omstanders en Excuses gebruikt. De afhankelijke variabelen zijn Need to Belong, Need for Self-Esteem, Need for Control en Need for Meaningful Existence.

In tegenstelling tot de hypothese blijkt uit de Anova dat er geen significante hoofdeffecten en interactie-effecten bestaan van Omstanders of Excuses en Omstanders en

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Excuses op de vier fundamentele basisbehoeften (Tabel 1), met uitzondering van Need to Belong. Er bestaat namelijk een significant hoofdeffect van Excuses op Need to Belong $F(1,118) = 6.17, p = .01, \eta_p^2 = 0.05$. Bij het aanbieden van een excuus ($M = 3.83, SD = 0.93$) is er een lagere Need to Belong gevonden dan bij het achterwege laten van een excuus ($M = 4.23, SD = 0.85$). De richting van deze bevinding is niet in overeenstemming met de hypothese dat het aanbieden van een excuus zal zorgen voor meer bevrediging van de basisbehoeften, waaronder dus Need to Belong, in vergelijking met de conditie waarbij een excuus achterwege wordt gelaten.

Veiligheidsperceptie

Voor het analyseren van veiligheidsperceptie is er gebruik gemaakt van een Two-Way Anova. Als onafhankelijke variabelen zijn Omstanders en Excuses gebruikt. De afhankelijke variabele is veiligheidsperceptie. In tegenstelling tot de hypothese blijkt uit de Anova dat er alleen een marginaal significant hoofdeffect van Omstanders op veiligheidsperceptie bestaat $F(1,118) = 3.61, p = .06, \eta_p^2 = 0.03$ en er geen significant hoofdeffect van Excuses en geen significant interactie-effect van Omstanders en Excuses bestaat op veiligheidsperceptie (Tabel 1). Er kan met voorzichtigheid gesteld worden dat er bij de aanwezigheid van passieve omstanders ($M = 3.31, SD = 0.70$) een lagere mate van veiligheidsperceptie is dan bij de afwezigheid van omstanders ($M = 3.56, SD = 0.71$). Dit is in overeenstemming met de verwachting van de hypothese dat bij de aanwezigheid van passieve omstanders de veiligheidsperceptie lager zal zijn dan bij de afwezigheid van omstanders.

Positief en Negatief Affect (PANAS)

Voor het analyseren van positief en negatief affect is er gebruik gemaakt van een Two-Way Anova. Als onafhankelijke variabelen zijn Omstanders en Excuses gebruikt. De afhankelijke variabelen zijn positief affect en negatief affect. In tegenstelling tot de hypothesen

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

blijkt uit de Anova dat er voor zowel positief affect als negatief affect geen significante hoofdeffecten zijn gevonden van Omstanders en van Excuses en dat er geen significante interactie-effecten van Omstanders en Excuses bestaan op zowel positief als negatief affect (Tabel 1).

Schuld

Voor het analyseren van schuld is er gebruik gemaakt van een Two-Way Anova. Als onafhankelijke variabelen zijn Omstanders en Excuses gebruikt. De afhankelijke variabelen zijn zelfschuld, daderschuld en omstandersschuld. In tegenstelling tot de hypothese blijkt uit de Anova dat er alleen een marginaal significant hoofdeffect bestaat van Omstanders op zelfschuld en dat er een significant hoofdeffect bestaat van Omstanders op daderschuld. Er blijkt geen significant hoofdeffect te bestaan van Omstanders op omstandersschuld en er blijken ook geen significante hoofdeffecten te zijn van Excuses op zelfschuld en daderschuld. Bovendien bestaan er geen significante interactie-effecten van Omstanders en Excuses op zelfschuld, daderschuld en omstandersschuld (Tabel 1).

Het bestaande marginale significante hoofdeffect $F(1,118) = 2.82$, $p = .10$, $\eta_p^2 = 0.02$ van Omstanders op zelfschuld houdt in dat er met voorzichtigheid gesteld kan worden dat er bij de afwezigheid van omstanders ($M = 3.89$, $SD = 1.26$) meer zelfschuld is dan bij de aanwezigheid van omstanders ($M = 3.48$, $SD = 1.33$). Dit komt niet overeen met de verwachting van de hypothese de zelfschuld bij de aanwezigheid van passieve omstanders hoger zal zijn dan bij de afwezigheid van omstanders.

Het bestaande significante hoofdeffect $F(1,118) = 5.74$, $p = .02$, $\eta_p^2 = 0.05$ van Omstanders op daderschuld houdt in dat er meer daderschuld is bij de aanwezigheid van omstanders ($M = 2.09$, $SD = 1.20$) dan bij de afwezigheid van omstanders ($M = 1.63$, $SD = 0.85$). De richting van de bevinding komt niet overeen met de verwachting van de hypothese

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

dat bij de aanwezigheid van passieve omstanders de daderschuld lager zal zijn dan bij de afwezigheid van omstanders.

Tabel 1.

Anova-effecten van Omstanders, Excuses en Omstanders en Excuses

Variabele	F	df 1	df 2	p*	η_p^2
Need to Belong					
1. Omstanders	0.04	1	118	.84	0.00
2. Excuses	6.17	1	118	.01 ***	0.05
3. Omstanders en Excuses	2.37	1	118	.13	0.02
Need for Self-Esteem					
1. Omstanders	2.23	1	118	.14	0.02
2. Excuses	2.48	1	118	.12	0.02
3. Omstanders en Excuses	0.02	1	118	.90	0.00
Need for Control					
1. Omstanders	0.01	1	118	.92	0.00
2. Excuses	0.25	1	118	.62	0.00
3. Omstanders en Excuses	0.39	1	118	.54	0.00
Need for Meaningful Existence					
1. Omstanders	0.86	1	118	.36	0.01
2. Excuses	2.01	1	118	.16	0.02
3. Omstanders en Excuses	0.06	1	118	.81	0.00
Veiligheidsperceptie					
1. Omstanders	3.61	1	118	.06 **	0.03
2. Excuses	0.53	1	118	.47	0.01
3. Omstanders en Excuses	0.72	1	118	.40	0.01

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Positief affect						
1. Omstanders	1.65	1	118	.20	0.01	
2. Excuses	0.10	1	118	.76	0.00	
3. Omstanders en Excuses	0.13	1	118	.72	0.00	
Negatief affect						
1. Omstanders	0.26	1	118	.61	0.00	
2. Excuses	1.08	1	118	.30	0.01	
3. Omstanders en Excuses	0.31	1	118	.58	0.00	
Zelfschuld						
1. Omstanders	2.82	1	118	.10 **	0.02	
2. Excuses	0.83	1	118	.36	0.01	
3. Omstanders en Excuses	0.32	1	118	.58	0.00	
Daderschuld						
1. Omstanders	5.74	1	118	.02 ***	0.05	
2. Excuses	2.33	1	118	.13	0.02	
3. Omstanders en Excuses	0.74	1	118	.39	0.01	
Omstanderschuld						
1. Omstanders	1.48	1	118	.23	0.01	
2. Omstanders en Excuses	2.51	1	118	.12	0.02	

Note. ** = marginaal significant en *** = significant

Narcisme

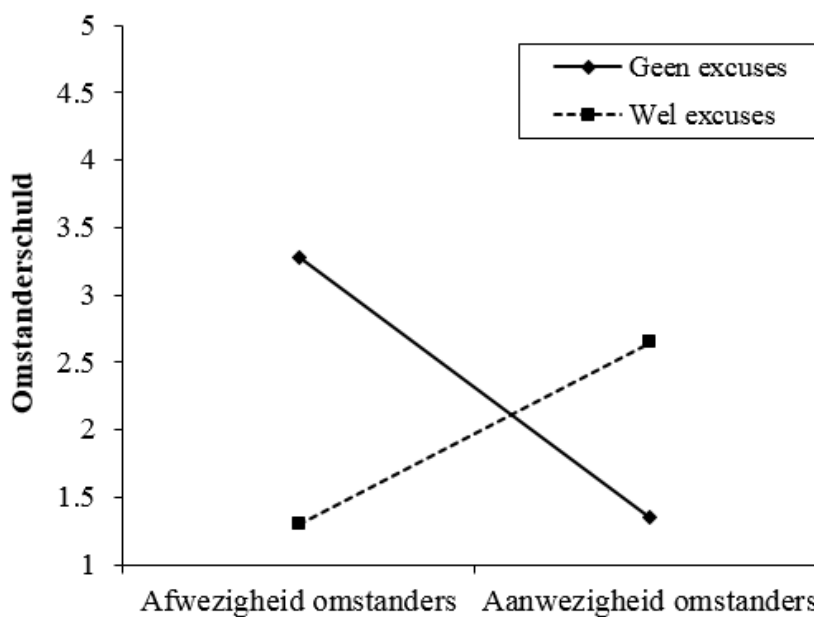
Er is voor het vaststellen van de drieweg-interactie tussen de aanwezigheid of afwezigheid van omstanders, het wel of niet aanbieden van een excuus en narcisme gebruik gemaakt van een meervoudige regressieanalyse. Hierbij zijn de onafhankelijke variabelen Omstanders, Excuses en narcisme. De afhankelijke variabelen zijn zelfschuld, daderschuld, omstanderschuld, positief affect en negatief affect. Er is voor narcisme gecentreerd rond de nul. Er zijn vier interactietermen gecreëerd voor de onafhankelijke variabelen en de moderator,

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

namelijk: Omstanders en Excuses, Omstanders en narcisme, Excuses en narcisme en als laatste Omstanders, Excuses en narcisme.

In tegenstelling tot de hypothese blijkt uit de regressieanalyse dat er geen significante interactie-effecten zijn voor Omstanders, Excuses en narcisme op zelfschuld en daderschuld. De laagste significantieniveaus voor zelfschuld en daderschuld zijn respectievelijk $b = -0.43$, $t = (121) = -1.19$, $p = .24$ en $b = 0.41$, $t = (121) = 1.57$, $p = .12$.

Voor omstandersschuld is er alleen voor de interactie van Omstander en Excuses een marginaal significant effect gevonden $b = 0.82$, $t = (121) = 1.70$, $p = .09$. Er kan met voorzichtigheid gesteld worden dat bij de aanwezigheid van omstanders een lagere omstandersschuld is als er geen excuus wordt aangeboden dan wanneer er wel een excuus wordt aangeboden en er wel omstanders aanwezig zijn (Figuur 1). Echter, is deze marginale tweeweg-interactie is niet gevonden bij het analyseren door middel van de Anova (Tabel 1).

Figuur 1. Interactie van Omstanders en Excuses op omstandersschuld.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Het marginale significante interactie-effect dat door middel van de regressieanalyse is gevonden komt niet overeen met hypothese over de tweeweg-interactie die stelt dat er bij aanwezigheid van passieve omstanders en het aanbieden van een excuus door de dader minder omstandersschuld is dan wanneer er geen excuus worden aangeboden en er geen omstanders aanwezig zijn.

Uit de regressieanalyse blijkt, in tegenstelling tot de hypothesen, dat er voor zowel positief als negatief affect geen significante interactie-effecten bestaan voor Omstanders, Excuses en narcisme. De laagste waarden voor positief affect en negatief affect zijn respectievelijk $b = -0.18$, $t = (121) = -1.00$, $p = .32$ en $b = -0.41$, $t = (121) = -1.57$, $p = .12$.

Discussie

In dit onderzoek is er onderzocht of de aanwezigheid of afwezigheid van passieve omstanders en het wel of niet aanbieden van een excuus invloed heeft op het slachtoffer nadat die persoon beledigd is. Bovendien is er onderzocht of de mate van narcisme van het slachtoffer invloed heeft deze vermeende relaties.

Omstanders

Er kan geconcludeerd worden dat de aanwezigheid van omstanders invloed heeft op de mate van daderschuld. In tegenstelling tot de verwachting leidt de aanwezigheid van omstanders tot een toename van daderschuld. Het toeschrijven van de schuld aan de dader kan verklaard worden aan de hand van coping stijlen. Er bestaat een coping stijl waarbij mensen de schuld van negatieve ervaringen in hun leven toeschrijven aan anderen (Garnefski, Kraaij & Spinhoven, 2001). Het kan zijn dat de participanten de situatie bij de aanwezigheid van passieve

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

omstanders als negatiever hebben ervaren dan bij de afwezigheid van omstanders en daarom meer daderschuld hebben ervaren bij de aanwezigheid van omstanders.

Er kan met voorzichtigheid gesteld worden dat de aanwezigheid van omstanders invloed heeft op veiligheidsperceptie en op zelfschuld. In overeenstemming met de verwachting leidt de afwezigheid van omstanders tot een afname van veiligheidsperceptie. Deze bevinding komt overeen met Gini et al. (2008) die stellen dat passiviteit van omstanders kan leiden tot onzekerheid en angst en dus tot een lagere veiligheidsperceptie. In tegenstelling tot de verwachting die op basis van de Just World Theory (Lerner & Miller, 1978) is gesteld, leidt de afwezigheid van omstanders tot een toename van zelfschuld.

Excuses

Er kan geconcludeerd worden dat het aanbieden van een excuus invloed heeft op de fundamentele basisbehoefte Need to Belong. In tegenstelling tot de verwachting leidt het aanbieden van een excuus tot mindere bevrediging van Need to Belong. Het is vaak het geval dat ontvangers van een excuus niet tevreden zijn met het excuus dat wordt aangeboden (De Cremer, Pillutla & Folmer, 2011). Participanten zouden ook ontevreden kunnen zijn over het excuus dat is aangeboden met als gevolg dat het herstellende effect van een excuus afneemt en dus leidt tot mindere bevrediging van Need to Belong.

Omstanders en Excuses

Na het meenemen van narcisme kan er met voorzichtigheid gesteld worden dat de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus invloed heeft op omstandersschuld. Anders dan verwacht leidt de aanwezigheid van omstanders en het achterwege laten van een excuus tot een afname van omstandersschuld.

Zwakke punten

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Er zijn enkele zwakke punten in dit onderzoek die ervoor gezorgd kunnen hebben dat er minder effecten zijn gevonden dan verwacht. Allereerst kan het zijn dat het excuus dat aangeboden is in dit onderzoek niet geloofwaardig is waardoor het zijn herstellende effect verliest. Dit zou ook het geval kunnen zijn bij: *'I am sorry for earlier, I am not having such a great day'*. Een uitleg van een overtreding zou zonder externe attributie moeten worden gedaan (Kirchhoff, Wagner, & Strack, 2012) omdat het anders meer op een "smoes" lijkt dan op een verontschuldiging. De reden die tijdens het experiment gegeven wordt, heeft wel betrekking op de persoon zelf maar de echte reden, namelijk frustratie vanwege het verlies, wordt niet genoemd. Het lijkt meer op een externe dan op een interne attributie. Hierdoor zou het excuus als ongeloofwaardig gezien kunnen worden en het zijn herstellende effect kunnen verliezen.

Een ander zwak punt is dat de Jenga-taak ongeloofwaardig kan overkomen of als te moeilijk gezien kan worden. Zowel tijdens het experiment als tijdens de debriefing hebben meerdere participanten aangegeven dat veertig levels onmogelijk zou zijn en hierdoor al verwachtten de voucher niet te kunnen winnen. Het effect van de belediging kan afnemen omdat de taak al onmogelijk werd geacht. Een aanbeveling zou zijn dat in vervolgonderzoek een meer realistische taak volbracht moet worden door het slachtoffer.

Bovendien kunnen onduidelijkheden een invloed hebben gehad op de effecten. Tijdens het experiment en de debriefing is naar voren gekomen dat enkele deelnemers de belediging of het excuus niet altijd goed hebben opgemerkt of de belediging te letterlijk hebben opgevat. Deelnemers dachten daadwerkelijk dat het zusje van de dader drie jaar oud was en dit al kon. Dit zou een ongeloofwaardige indruk kunnen hebben gegeven.

Sterke punten

Dit onderzoek heeft meerdere sterke punten. Als eerste is dit het eerste onderzoek dat zich richt op het slachtoffer van een Bystander-situatie. Bovendien is er nooit eerder gekeken

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

naar de invloed van een belediging, de aanwezigheid van omstanders en aanbieden van een excuus op het slachtoffer. Dit onderzoek heeft dus een nieuwe invalshoek en draagt bij aan de bestaande literatuur over het Bystander-Effect vanuit een ander perspectief.

Ten tweede is dit onderzoek uitgevoerd met behulp van een experiment. Het effect van een experiment is sterker dan het effect van een vignet studie doordat een experiment realistischer is dan dat iemand zich moet inleven in een situatie. Ondanks dat er gebruik is gemaakt van een rollenspel is een rollenspel nog altijd effectiever dan een vignetstudie.

Een ander sterk punt is dat de dader bij elk experiment dezelfde persoon is geweest waardoor de betrouwbaarheid van de belediging en het excuus hoger is. Het verschillen van sekse van de dader zou een invloed kunnen hebben op hoe de belediging en het excuus overkomen. Een belediging van een vrouw en een belediging van een man zouden voor een ontvanger kunnen verschillen. Bovendien hebben verschillende daders een verschillend uiterlijk (harde of zachte uitstraling) en wordt de belediging door ieder individu op een andere manier overgebracht. Door consistentie van de dader is vertekening geminimaliseerd.

Conclusie

Dit is het eerste onderzoek dat vanuit het perspectief van slachtoffers van het Bystander-effect is uitgevoerd en waarbij de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus is onderzocht. Het onderzoek draagt bij aan theoretisch inzicht: het aanbieden van een excuus beïnvloedt Need to Belong en de aanwezigheid van omstanders beïnvloedt daderschuld. Met voorzichtigheid kan er gesteld worden dat de aanwezigheid van omstanders veiligheidsperceptie en zelfschuld beïnvloedt en dat de aanwezigheid van omstanders en het aanbieden van een excuus invloed heeft op omstandersschuld.

Referenties

- Ames, D. R., Rose, P., & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of Research in Personality, 40*, 440-450.
- Besharat, M.A., Eisler, I., & Dare, C. (2001). The Self-and other-blame Scale (SOBS). The background and presentation of a new instrument for measuring blame in families. *Journal of Family Therapy, 23*, 208-223.
- Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology, 75*, 219-229.
- Conroy, D.E. (2003). The performance failure appraisal inventory: Brief user's manual. Geraadpleegd op:
http://www.personal.psu.edu/dec9/oldweb/lab/reprints/pfai_man_brf_03a.pdf.
- Cowie, H. (2000). Bystanding or standing by: Gender issues in coping with bullying in English schools. *Aggressive Behavior, 26*, 85-97.
- De Cremer, D., Pillutla, M. M., & Folmer, C. R. (2011). How important is an apology to you?: Forecasting errors in evaluating the value of apologies. *Psychological Science, 22*, 45-48. doi:10.1177/0956797610391101.
- Darley, J. M., & Latane, B. (1968). Bystander intervention in emergencies: Diffusion of responsibility. *Journal of Personality and Social Psychology, 8*(4), 377.
- Fischer, P., Krueger, J. I., Greitemeyer, T., Vogrincic, C., Kastenmüller, A., Frey, D., Heene, M., Magdalena, W., & Kainbacher, M. (2011). The bystander-effect: A meta-analytic review on bystander intervention in dangerous and non-dangerous emergencies. *Psychological bulletin, 137*(4), 517-537.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and depression. *Personality and Individual Differences, 30*, 1311–1327.

Gini, G., Pozzoli, T., Borghi, F., & Franzoni, L. (2008). The role of bystanders in students' perception of bullying and sense of safety, *Journal of School Psychology, 46*, 617-638. doi: 10.1016/j.jsp.2008.02.001.

Kim, P.H., Ferrin, D.L., Cooper, C.D., & Dirks, K.T. (2004). Removing the shadow of suspicion: The effects of apology versus denial for repairing competence- versus integrity based trust violations. *Journal of Applied Psychology, 89*, 104–118.

Kirchhoff, J., Wagner, U., & Strack, M. (2012). Apologies: Words of magic? The role of verbal components, anger reduction, and offence severity. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology, 18*(2), 109-130.

Lerner, M. J., & Miller, D. T. (1978). Just world research and the attribution process: Looking back and ahead. *Psychological Bulletin, 85*, 1030–1051.

Murphy, J. G. (2006). Well excuse me! – Remorse, apology and criminal sentencing. *Arizona State Law Journal, 371-386*.

Ohbuchi, K., Kameda, M., & Agarie, N. (1989). Apology as aggression control: Its role in mediating appraisal of and response to harm. *Journal of Personality and Social Psychology, 56*, 219–227. doi: 0022-3514/89/\$00.75.

Pokonobe Associates. (2016). Jenga, edge of your seat fun: Fun facts. Geraadpleegd via: <http://jenga.com/about.php>.

Petrucci, C. J. (2002). Apology in the criminal justice setting: Evidence for including apology as an additional component in the legal system. *Behavioral Sciences & the Law, 20*, 337–362. doi:10.1002/bsl.495.

Ren, D., Wesselmann, E., & Williams, K. D. (2016). Evidence for another response

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

- to ostracism: Solitude seeking. *Social Psychological and Personality Science*, 7(3), 204-212. doi: 10.1177/1948550615616169.
- RTL Nieuws (2016, December 10). Autistische Henry (21) toegetakeld: 'Niemand schoot te hulp'. *RTL Nieuws*. Geraadpleegd via <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/autistische-henry-21-toegetakeld-niemand-schoot-te-hulp>.
- Stucke, T. S. (2003). Who's to blame? Narcissism and self-serving attributions following feedback. *European Journal of Personality*, 17, 465-478. doi: 10.1002/per.497.
- Van Bommel, M., Van Prooijen, J. W., Elffers, H., & Van Lange, P. A. M. (2016). The lonely bystander: Ostracism leads to less helping in virtual bystander situations. *Social Influence*, 11, 141-150. doi: 10.1080/15534510.2016.1171796.
- Williams, K. D. (2007). Ostracism: The kiss of social death. *Social and Personality Psychology Compass*, 1, 236–247. doi: 10.1111/j.1751-9004.2007.00004.x.
- Williams, K. D. (2009). Ostracism: A temporal need-threat model. *Advances in Experimental Social Psychology*, 41, 275–314.
- Williams, K., D. (2010). Need threat can motivate performance after ostracism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36, 690-702. doi: 10.1177/0146167209358882.

Bijlagen voorafgaand

Toestemmingsverklaringsformulier

Q1 We are conducting a study to gain insights into the different personality types based on how you perform a Jenga game. The study consists of two sessions. The first one will be an online questionnaire. The second session will consist of an experiment at the University of Twente in which you will be asked to build a Jenga tower followed by a second questionnaire. Informed Consent'I hereby declare in a manner obvious to me, to be informed about the nature, method, target of the investigation. I know that the data and results of the study will only be published anonymously and confidentially to third parties. My questions have been answered satisfactorily. I voluntarily agree to take part in this study, while I reserve the right to terminate my participation in this study without giving a reason at any time'.

- Agree (1)
- Disagree (2)

Q2 What is your gender?

- Male (1)
- Female (2)

Q3 What is your age?

_____ Age (1)

Q23 If you participate via Sona please enter your Sona-id

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Vragenlijst: Faalangst

Q4 Please read each statement carefully before answering. Please indicate how much you agree with the following statements.

	Do Not Believe At All	-1 (-1)	Believe 50% of the Time	+1 (1)	Believe 100% of the Time
When I am failing, it is often because I am not smart enough to perform successfully.	☐	☐	☐	☐	☐
When I am failing, my future seems uncertain.	☐	☐	☐	☐	☐
When I am failing, it upsets important others.	☐	☐	☐	☐	☐
When I am failing, I blame my lack of talent.	☐	☐	☐	☐	☐
When I am failing, I believe that my future plans will change.	☐	☐	☐	☐	☐

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

When I am failing, I expect to be criticized by important others.

When I am failing, I am afraid that I might not have enough talent.

When I am failing, it upsets my "plan" for the future.

When I am failing, I lose the trust of people who are important to me.

When I am not succeeding, I am less valuable than when I succeed.

When I am not succeeding, people are less interested in me.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

When I am failing, I am not worried about it affecting my future plans.

When I am not succeeding, people seem to want to help me less.

When I am failing, important others are not happy.

When I am not succeeding, I get down on myself easily.

When I am failing, I hate the fact that I am not in control of the outcome.

When I am not succeeding, people tend to leave me alone.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

When I am failing, it is embarrassing if others are there to see it.

When I am failing, important others are disappointed.

When I am failing, I believe that everybody knows I am failing.

When I am not succeeding, some people are not interested in me anymore.

When I am failing, I believe that my doubters feel that they were right about me.

When I am not succeeding, my value decreases for some people.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

When I am failing, I worry about what others think about me.

When I am failing, I worry that others may think I am not trying.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Respect
towards
your
family
(i.e., how
much
others
respect
your
family).

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

It is really hard for me to accept myself once I've messed up.

I don't stop criticizing myself for negative things I've felt, thought, said, or done.

I continue to punish a person who has done something that I think is wrong.

I continue to be hard on others who have hurt me.

Although others have hurt me in the past, I have eventually been able to see them as good people.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

If others
mistreat
me, I
continue to
think badly
of them.

When
someone
disappoints
me, I can
eventually
move past
it.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

I try to be loving towards myself when I'm feeling emotional pain.

When I'm going through a very hard time, I give myself the caring and tenderness I need.

I'm kind to myself when I'm experiencing suffering.

I'm tolerant of my own flaws and inadequacies.

I try to be understanding and patient towards those aspects of my personality I don't like.

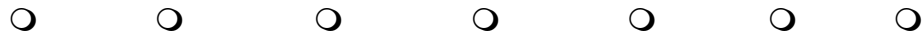

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

It is not always wise to plan too far ahead because many things turn out to be a matter of good or bad fortune anyhow.

Becoming a success is a matter of hard work; luck has little or nothing to do with it.

People's misfortunes result from the mistakes they make.

Most misfortunes are the result of lack of ability, ignorance, laziness, or all three.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

This world is run by the few people in power and there is not much the little guy can do about it.

There is a direct connection between how hard I study and the grades I get.

Many times I feel that I have little influence over the things that happen to me.

Q10 Here is your unique id: \${e://Field/RandomID} Please write this number down and take it with you to the experiment. This is important, without your number you cannot participate (and receive the Sona point). Thank you!

Q21 Thank you for your participation. You have been assigned to the condition where no further actions are required. For this reason, your presence at the University of Twente is not necessary. This is the end of the survey.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Bijlagen gedurende experiment

Codeboek

Q1 Participant nummer

Q2 Observaties

Q4 Wie zijn de bystanders?

Q5 Vrienden of niet?

Q6 Ruimte

Q7 Conditie

Q3 Komt de participant voor zichzelf op?

Q8 Unique ID

Q22 What is your Sona-id?

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Vragenlijst: Positief en Negatief Affect (PANAS)

Q9 This scale consists of a number of words that describe different feelings and emotions. Read each item and then list the number from the scale below. Indicate to what extent you feel this way right now, that is, at the present moment.

	Very Slightly or Not at All	A Little	Moderately	Quite a Bit	Extremely
Interested.	☐	☐	☐	☐	☐
Distressed.	☐	☐	☐	☐	☐
Excited.	☐	☐	☐	☐	☐
Upset.	☐	☐	☐	☐	☐
Strong.	☐	☐	☐	☐	☐
Guilty.	☐	☐	☐	☐	☐
Scared.	☐	☐	☐	☐	☐
Hostile.	☐	☐	☐	☐	☐
Enthusiastic.	☐	☐	☐	☐	☐
Proud.	☐	☐	☐	☐	☐
Irritable.	☐	☐	☐	☐	☐
Alert.	☐	☐	☐	☐	☐
Ashamed.	☐	☐	☐	☐	☐
Inspired.	☐	☐	☐	☐	☐
Nervous.	☐	☐	☐	☐	☐
Determined.	☐	☐	☐	☐	☐

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Attentive.	☐	☐	☐	☐	☐
Anxious.	☐	☐	☐	☐	☐
Active.	☐	☐	☐	☐	☐
Afraid.	☐	☐	☐	☐	☐

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Vragenlijst: Vier basisbehoeften

Q10 Please select the number that best represents your feelings experienced during the task.

	Not at all	A little	Moderately	Quit a bit	Extremely
I feel disconnected.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel rejected.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel like an outsider.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel good about myself.	☐	☐	☐	☐	☐
My selfesteem is high.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel insecure.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel meaningless.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel nonexistent.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel important.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel powerfull.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel I have the ability to significantly alter events.	☐	☐	☐	☐	☐

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

I feel I am
able to
influence the
action of
others.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Vragenlijst: Veiligheidsperceptie

Q11 Please select the number that best represents your feelings experienced during the task.

	Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
I feel safe.	☐	☐	☐	☐	☐
If danger occurs people help each other.	☐	☐	☐	☐	☐
I feel safe at the University.	☐	☐	☐	☐	☐

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

My partner
is solely
responsible
for what
happened.

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

Maniputiecheck ‘omstanders’

Q14 Were there other people beside your partner and the instructor present in the room?

- Yes (1)
- No (2)

Q15 How many?

Manipulatiecheck ‘een excuus’

Q16 Did you recieve an apology?

- Yes (1)
- No (2)

Q17 How did you perceive the apology?

- Extremely negative (1)
- Somewhat negative (2)
- Neither positive nor negative (3)
- Somewhat positive (4)
- Extremely positive (5)

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS**Geloofwaardigheid experiment**

Q18 How realistic did you perceive the experiment?

- Not at all (1)
- A little bit (2)
- Somewhat (3)
- Very (4)
- Extremely (5)

Bijlagen achteraf

Debriefing

When people are discouraged to intervene in an emergency situation due to the presence of others, who also fail to intervene, is called the bystander effect. It is one of the most known phenomena in social psychology and a lot of research has been done on this topic. However, not much is known about the effects for victims in these situations.

The study, in which you just participated, aims to investigate the psychological effects of the bystander effect from the perspective of the victim. Certainly, we cannot really make participants a victim of something terrible like a crime. For this purpose you were placed in the position that somewhat resembles a victim, namely the victim of a rude person or bully. The task that you were asked to perform was virtually impossible, and designed that no one would be able to do it. We then scripted everything the perpetrator said, so please be aware that it was not meant as a personal insult: each participant received the exact same insults.

We did, however, change a few things, for each experimental condition. In one condition, there were several people present in the room, whereas in the other condition the participant was alone with the person who insults them. The idea behind this is that it is worse to receive an insult in the presence of other people, than it is when you are alone. Because of the silence of other people, perhaps the 'victim' will think they are not worth being helped, or they may to some degree deserve the bad behavior. This is what is often called 'victim blaming' and is done by people who witness a crime, but sometimes also by the victims themselves.

Another thing we changed per condition is that the rude person would apologize after being rude. In one condition, the perpetrator would apologize shortly after the insults, whereas in the other condition, participants would first make the questionnaire and then the rude person would apologize. The idea is that apologies make things better again, and make the 'victim'

BYSTANDER-EFFECT: GEVOLGEN VOOR SLACHTOFFERS

feel good about themselves. However, this is especially true when the apology is done in the presence of others, as apologies can repair the perceived 'status' of the 'victim'.

This study can have important outcomes for victims of (public) bullying, but also of real crimes, as it could help to make support more aimed to their specific needs. Your participation has contributed to gain first insight into this topic.

Thank you for your participation. If you have any further questions, please feel free to ask the experimenters or use the contact information provided.

Best regards,

Joyce van Stein Callenfels   j.l.vansteincallenfels@student.utwente.nl

Brian Stempher   b.m.stempher@student.utwente.nl

Linda Masselink   l.a.masselink@student.utwente.nl

Mariesa Huxoll   m.s.huxoll@student.utwente.nl

Sarah Ristau   s.ristau@student.utwente.nl